

ตอนที่ 4 พื้นฐานการเตรียมอาหาร

อาจารย์วไลภรณ์ สุทธา

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

กรอบเนื้อหา

- ความหมายความสำคัญของการประกอบอาหาร
  - หลักการเตรียมส่วนผสม
-

ความหมายความสำคัญของการประกอบอาหาร

- การเตรียมและการประกอบอาหาร คือ การทำให้วัตถุดิบอาหารพร้อมสำหรับบริโภค (Mizer *et. al.*, 2000) ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 2 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมและการประกอบอาหาร

ที่มาของวัตถุดิบอาหาร

- การเพาะปลูก
- การเพาะเลี้ยง
- แหล่งธรรมชาติ

การประกอบอาหาร (Cooking)

- การประกอบอาหารเป็นทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปะ กล่าวคือ ต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของอาหาร การเปลี่ยนแปลงของอาหารขณะประกอบอาหารและผลที่เกิดขึ้น โดยใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ร่วมกับความรู้ด้านศิลปะในการจัดอาหารให้ดูสวยงามน่ารับประทาน

การประกอบอาหาร (Cooking)

- ➔ เป็นกระบวนการเปลี่ยนวัตถุดิบอาหารที่เป็นอาหารสดหรือการแปรรูปอาหารสดให้อยู่ในรูปของอาหารสำเร็จรูปหรืออาหารพร้อมรับประทาน อาหารสำเร็จรูปที่ต้องบริโภคทันทีไม่เก็บไว้นาน
- ➔ ส่วนมากการประกอบอาหาร (Cooking) นิยมใช้ความร้อนที่อุณหภูมิประมาณ 100°C ตามเวลาที่เหมาะสม

การประกอบอาหาร (Cooking)

- ▶ บางครั้งเรียกการประกอบอาหารว่า “การเตรียมอาหาร” และเรียกอาหารที่ได้ว่า “อาหารปรุงเสร็จ” (Prepared foods) หรือเรียกสั้นๆ ว่า อาหาร

วัตถุประสงค์ของการประกอบอาหาร

- ▶ เพื่อให้อาหารนั้นปลอดภัยจากเชื้อจุลินทรีย์ หนอนพยาธิ
  - ▶ เพื่อให้อาหารสะอาด ปลอดภัยถูกสุขลักษณะ ไม่เป็นพิษภัยต่อผู้บริโภค
  - ▶ รักษาคุณค่าทางอาหารของอาหารนั้นให้คงอยู่ เป็นประโยชน์กับผู้บริโภค
- การสูญเสียคุณค่าทางอาหารหรือคุณค่าทางโภชนาการของอาหารเกิดขึ้นได้หลายขั้นตอนนับตั้งแต่การผลิต การเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ การขนส่ง และการเก็บรักษา

ความรู้ความสามารถและทักษะของผู้ประกอบอาหารที่ควรมี

- รู้จักวัตถุดิบหรือเครื่องปรุงต่างๆ ทั้งอาหารสดและอาหารแห้ง รวมทั้งรู้จักสมบัติของอาหาร
- มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเตรียมอาหารและเทคนิคที่เหมาะสม
- มีความรู้เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์และมาตรการชั่งตวงอาหาร
- มีความรู้เรื่องการกะขนาดและปริมาณอาหารให้เหมาะสมกับราคาและจำนวนที่ต้องการใช้
- มีความรู้ด้านโภชนาการ รู้จักอาหารที่ควรบริโภคในปริมาณที่เหมาะสม
- มีความรู้ด้านการวางแผนเพื่อให้การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ล้างมือก่อนจับต้องอาหาร

วิธีล้างมือที่ดี 7 ขั้นตอน

<https://images.app.goo.gl/TVUBhwqpfX4NWCfQ6>

การเตรียมอาหาร (Preparing Food)

- ▶ การเตรียมอาหาร (Preparing food) เป็นขั้นตอนเริ่มต้นก่อนที่จะลงมือประกอบอาหาร (Cooking)
- ▶ การเตรียมอาหารช่วยให้ประกอบอาหารสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบอาหาร

- ▶ คัดเลือกชนิดของวัตถุดิบอาหารที่จะนำมาประกอบอาหาร
- ▶ ทำความสะอาด ตัดแต่งส่วนที่รับประทานได้
- ▶ เตรียมวัตถุดิบอาหารให้พร้อมสำหรับการประกอบอาหาร
  - รักษารูปร่าง สี กลิ่น รสตามธรรมชาติของวัตถุดิบ
  - รักษาสมบัติของวัตถุดิบ
  - ทำให้วัตถุดิบของอาหารมีลักษณะพิเศษ

ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบอาหาร

คัดเลือก

ทำความสะอาด
(ล้าง/ปอก/ตัด)

ตัดแต่ง

(หั่น/ซอย/สับ/บด และอื่นๆ)

ชั่งตวง

ประกอบอาหาร

การล้างทำความสะอาด

<https://images.app.goo.gl/PTCXcEPdvQwwNRVo6>

การแช่น้ำ

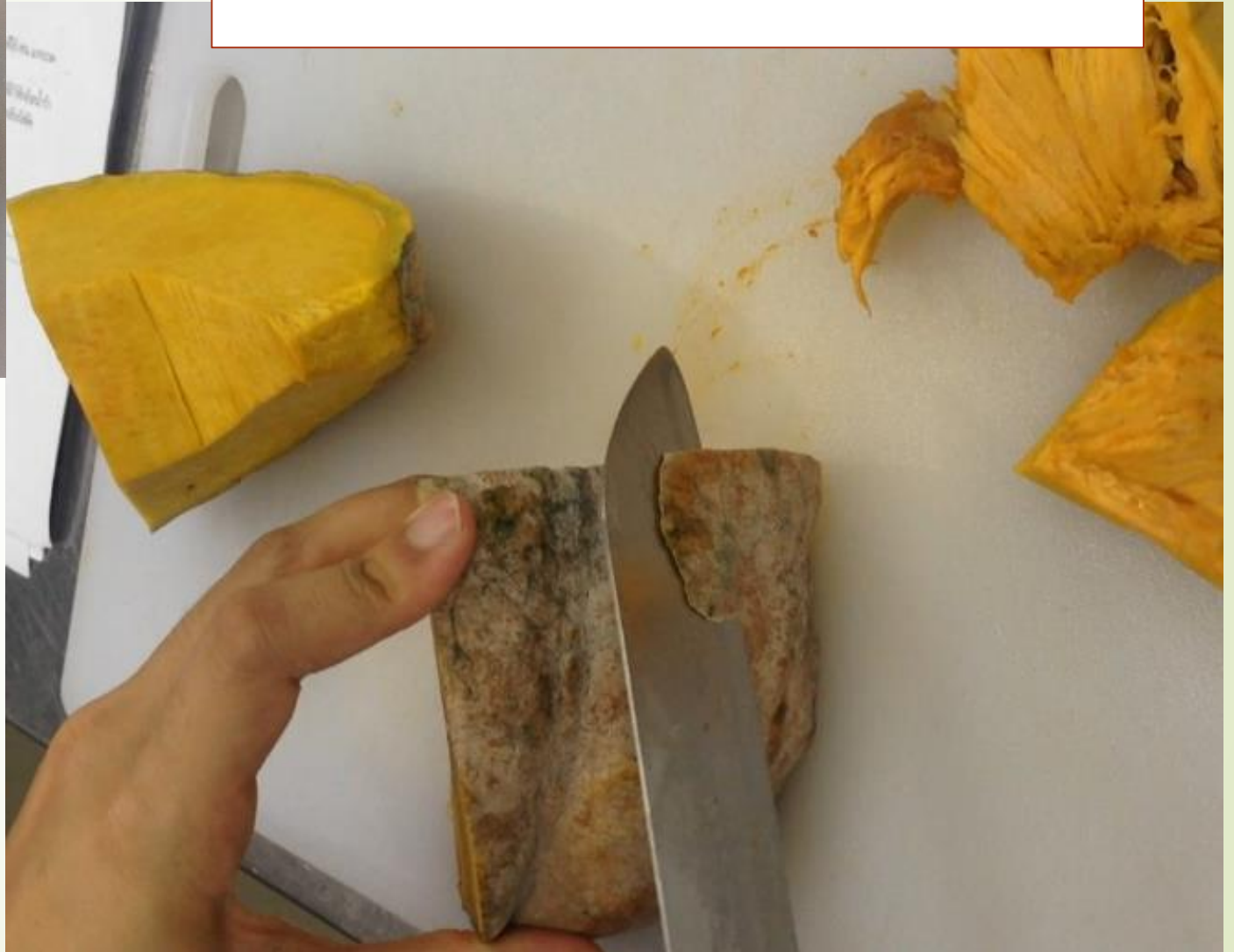
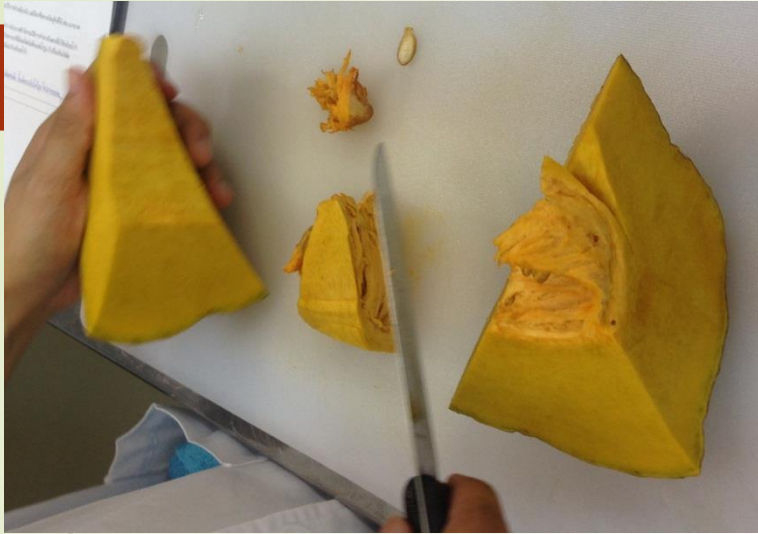

การตัด/การหั่น

การตัด/การหั่น

การเตรียมวัตถุดิบอาหารแห้ง

- เลือกที่ไม่มีเชื้อรา
- ไม่มีสิ่งเจือปน
- มีสี กลิ่น และรสตามธรรมชาติ

<https://images.app.goo.gl/HescnxRwQZ8KivEc9>

การเตรียมน้ำพริกแกง

<https://images.app.goo.gl/TPiFSAK1bjXgb6md9>

<https://images.app.goo.gl/z1KzgXj6asZXKmHX6>

<https://images.app.goo.gl/auhbcx7822MMk4WP8>

เครื่องเทศ

<https://images.app.goo.gl/dJLiB2iBuiKD8DqY7>

<https://images.app.goo.gl/JD9SCmYhC5hjKjPm6>

วิธีการและเทคนิคในการเตรียมอาหาร

- ▶ การชั่งตวง ควรใช้เครื่องชั่งตวงที่มีความเที่ยงตรง สะอาด และอยู่ในสภาพดี
การชั่งตวงผิดวิธีจะทำให้อาหารมีลักษณะเปลี่ยนแปลง
- ▶ การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ ควรเตรียมให้พร้อมก่อนที่จะใช้งานใน
สภาพที่แห้ง สะอาด และหีบใช้สะดวก
- ▶ การเตรียมส่วนผสมตามตำรับ

การแข่งขันส่วนผสม

ส่วนผสมที่จัดเตรียมตามตำรับ

ตวงส่วนผสมตามตำรับ

ถั่วลิสงคั่ว	250	กรัม
น้ำ	1	ถ้วยตวง
น้ำตาลทรายขาว	1	ถ้วยตวง
เกลือป่นไทย	1	ช้อนชา
งาขาวคั่วสุก	1/4	ถ้วยตวง

หลักการเตรียมส่วนผสม

- 1) ส่วนผสมของแห้ง ควรร่อนก่อนแล้วใช้ช้อนตักใส่ในถ้วยตวงตามที่กำหนดไว้ตามตำรับ โดยตักให้ล้นขอบถ้วยเล็กน้อยแล้วปาดส่วนเกินออก ตวงเบาๆ อย่างเขย่าหรืออย่างคดจะทำให้ส่วนผสมหนักกว่าที่เป็นจริง
- 2) ส่วนผสมของเหลว ใช้ถ้วยตวงของเหลว เทให้ได้ปริมาตรที่ต้องการ

เครื่องชั่งอาหาร

- เครื่องชั่งชนิดหยาบ
- เครื่องชั่งชนิดละเอียดปานกลาง
- เครื่องชั่งชนิดละเอียดมาก

เครื่องชั่งดิจิตอล

เครื่องชั่งธรรมดา

เครื่องชั่งอาหาร

ปุ่มสำหรับปรับ
เข็มเครื่องชั่ง

เข็มชี้ตรงเลขศูนย์

ขีดบอกน้ำหนักอาหาร

หลักการชั่งอาหาร

- วางเครื่องชั่งบนโต๊ะที่มีพื้นเรียบและแบน
- ปรับเข็มให้ชี้ตรงเลขศูนย์เสมอ
- นำอาหารที่จะชั่งวางบนจานสำหรับชั่ง
- อ่านน้ำหนักตามเข็มที่ชี้

วิธีการใช้งานเครื่องชั่ง

ตัวอย่างน้ำหนักอาหารต่อปริมาตร

อาหาร	น้ำหนัก	ปริมาตร
ข้าวสาร	1 ก.ก.	6 ถ้วย
แป้งสาลี	1 ก.ก.	9 ถ้วย
น้ำตาลปีบ	1 ก.ก.	3. 1/2 ถ้วย
นมสด U.H.T	1 กล่อง	1 ถ้วย

มาตราส่วนเปรียบเทียบ

3 ชั้นชา	1 ชั้นโต๊ะ	
4 ชั้นโต๊ะ	$\frac{1}{4}$ ถ้วย	
8 ชั้นโต๊ะ	$\frac{1}{2}$ ถ้วย	
12 ชั้นโต๊ะ	$\frac{3}{4}$ ถ้วย	
16 ชั้นโต๊ะ	1 ถ้วย	8 ออนซ์

มาตราส่วนเปรียบเทียบ

1 กิโลกรัม	2.2 ปอนด์
1 ปอนด์	0.454 กิโลกรัม
1 ถ้วย	236.59 มิลลิลิตร

อักษรย่อ

ช้อนโต๊ะ	ช.ต.	tbsp.
ช้อนชา	ช.ช.	tsp.
ถ้วยตวง	ถ.ต.	cup
กรัม	ก.	gm.
กิโลกรัม	ก.ก.	kilogram

ความผิดพลาดในการตรวจอาหารที่พบบ่อย

การตรวจผิดวิธี เช่น การเคาะถ้วยตวงขณะตวงแป้ง

การยกถ้วยตวงของเหลวขณะตวง ฯลฯ

ใช้เครื่องตวงไม่ถูกต้อง เช่น ใช้ถ้วยตวงผิดขนาด

ใช้ถ้วยตวงของแห้งตวง

ของเหลว ฯลฯ

เทคนิคในการตวงอาหาร

- ไขมันที่มีความแข็งมากควรปล่อยให้คลายความเย็นก่อนตวง
- อาหารปริมาณน้อยใช้ช้อนตวง
- ร่อนแป้งก่อนตวง และไม่เคาะหรือเขย่าถ้วยขณะตวง
- อาหารที่เป็นผลึกขนาดเล็กไม่ต้องร่อน
- การตวงผัก เนื้อสัตว์ ไขมันให้กดเบา ๆ อย่าให้มีช่องว่างในถ้วยตวง

ถ้วยตวงของแห้ง

1 ถ้วยตวง

$1/2$ ถ้วยตวง

$1/3$ ถ้วยตวง

$1/4$ ถ้วยตวง

ช้อนตวง

การร่อนแป้ง

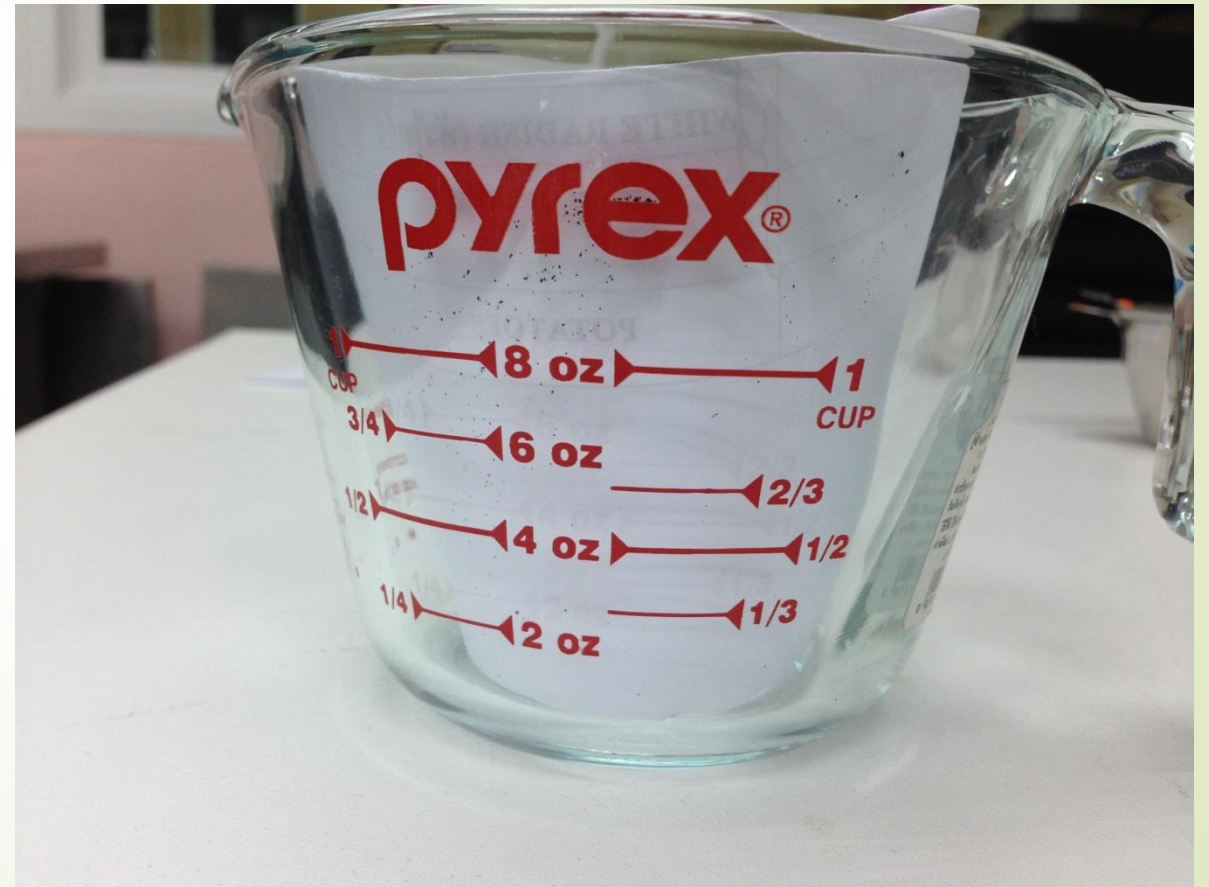

การตวงแป้ง

ตักแป้งให้ล้นขอบถ้วยเล็กน้อยแล้วปาด
ส่วนเกินออก ตวงเบาๆ อย่าเขย่าหรืออ่อยากดจะ
ทำให้ส่วนผสมหนักกว่าที่เป็นจริง

ถ้วยตวงของเหลว

ส่วนผสมของเหลว ใช้
ถ้วยตวงของเหลว เพื่อให้
ได้ปริมาณที่ต้องการ

การชั่งตวงของเหลว

ขั้นตอนการประกอบอาหาร

- ในการเลือกตำรับสำหรับการประกอบอาหารควรเลือกตำรับที่มีขั้นตอนและรายละเอียดที่ชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจง่าย เพื่อความสะดวก ในการเตรียมงานและปฏิบัติตามขั้นตอน ในการประกอบอาหารควรดำเนินการ ดังนี้
- การผสม ควรทำตามตำรับอาหารกำหนด และทำตามขั้นตอนตามลำดับ เพื่อไม่ให้เกิดการผิดพลาดข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง

ขั้นตอนการประกอบอาหาร

- ▶ การให้ความร้อน ในการประกอบอาหารแต่ละชนิด ควรปรับอุณหภูมิให้เหมาะสมตามชนิดของอาหาร เช่น ในการทอดควรใช้ไฟปานกลาง การนึ่งใช้ไฟแรง การผัดควรใช้ไฟปานกลางค่อนข้างแรง เป็นต้น ถ้าสามารถใช้เทอร์โมมิเตอร์วัดอุณหภูมิในขณะที่ประกอบอาหารได้จะช่วยควบคุมอุณหภูมิได้แน่นอนขึ้น
- ▶ หลังจากประกอบอาหาร เมื่อเสร็จแล้วควรมีการจัดใส่ภาชนะที่เหมาะสม และตกแต่งให้สวยงาม โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของภาชนะกับชนิดของอาหาร ขนาดของภาชนะกับปริมาณอาหาร สี การจัดวางตำแหน่งของอาหาร และควรดูแลเรื่องของคุณภาพสะอาดด้วย

ขั้นตอนการประกอบอาหาร

- เลือกตำรับ
- เตรียมส่วนผสมและเครื่องปรุง
- **การผสม**
- ใช้ความร้อน / ไม่ใช้ความร้อน
- จัดใส่ภาชนะ

การนวดแป้ง

การผสมแป้งพาย

การรีดแป้ง

การปั้นแป้ง

การตะล่อม

การคลึงแป้ง

การคลึงแป้ง

การปั้นแป้ง

การเปลี่ยนแปลงของวัตถุดิบอาหารในการเตรียม

- การเปลี่ยนสี
- การเปลี่ยนกลิ่นรส
- การเปลี่ยนแปลงลักษณะเนื้อสัมผัส

จบการนำเสนอ